

KRZYSZTOF R. KUPIŃSKI ^{a,®}

 0000-0003-3885-7475

^a Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich, ul. Zagórska 3a, 62-500 Konin

® KK@WSKM.Edu.PL

MIEJSCE CUDÓW WE WSPÓŁCZESNYM KOŚCIELE

Słowa kluczowe: cud, Eucharystia, wiara, zmartwychwstanie, znak.

Abstrakt: Celem artykułu jest zbadanie zasadności mówienia o cudach we współczesnym Kościele katolickim, z naciskiem na fundamentalny cud, jakim jest zmartwychwstanie Jezusa. Metodą jest teologiczna analiza źródeł biblijnych, Katechizmu Kościoła katolickiego, literatury teologicznej oraz przykładów cudów eucharystycznych (np. Sokółka, Legnica) i kanonizacyjnych (np. uzdrowienia za wstawiennictwem Jana Pawła II). Wyniki wskazują, że cuda definiowane są jako nadprzyrodzone znaki Bożej mocy, służące ukazaniu chwały Bożej, potwierdzeniu Ewangelii, wzmacnianiu wiary i ewangelizacji. Zmartwychwstanie stanowi punkt odniesienia dla innych cudów, podkreślając ich zbawczy charakter. Współczesne perspektywy uwzględniają sceptycyzm, ale afirmują harmonię wiary i rozumu. Wnioski: cuda pozostają aktualne jako znaki nadziei, inspirujące do pogłębienia relacji z Bogiem i misji Kościoła w obliczu sekularyzmu.

Sekcje: [Wstęp] > 1. Definicja cudu > 2. Cele cudów > 3. Zmartwychwstanie jako fundamentalny cud > 4. Kontynuacja cudów w Kościele > 5. Perspektywy teologiczne cudów > [Zakończenie].

Cuda od wieków stanowią istotny element refleksji teologicznej i doświadczenia wiary w Kościele katolickim. Celem niniejszego artykułu jest zbadanie, czy jest zasadne we współczesnym Kościele mówienie o cudach,

KRZYSZTOF R. KUPIŃSKI (1961–); 1989, mgr: filozofia (UAM, Poznań); 2023, dr nauk społecznych: pedagogika (AJ, Toruń); Rektor (2024–) Wyższej Szkoły Kadr Menedżerskich w Koninie.

a zwłaszcza w kontekście uznawanego za centralny cud chrześcijaństwa zmartwychwstania Jezusa. Zgodnie z nauczaniem Katechizmu Kościoła katolickiego, cud definiowany jest jako nadprzyrodzone wydarzenie, będące skutkiem działania Bożej mocy, przekraczające prawa natury i służące jako znak objawienia Bożej woli, umocnienia wiary oraz ukazania chwały Bożej¹. Zmartwychwstanie jako fundament wiary chrześcijańskiej nie tylko potwierdza boskość Chrystusa i obietnicę zbawienia, ale także stanowi punkt odniesienia dla rozumienia innych cudów, nadając im sens ulokowany w perspektywie historiozbawczej. Artykuł omawia definicje i cele cudów, teologiczne znaczenie zmartwychwstania, przykłady współczesnych cudów, takich jak cuda eucharystyczne czy kanonizacyjne, a także przedstawia perspektywy teologiczne oraz odpowiedzi na sceptycyzm wobec cudów, wskazując na ich rolę jako znaków nadziei i zaproszenia do dialogu z Bogiem. Przedstawiona analiza opiera się na teologicznej interpretacji źródeł biblijnych, Katechizmu Kościoła katolickiego oraz współczesnej literatury teologicznej, z uwzględnieniem przykładów cudów eucharystycznych i kanonizacyjnych.

1. Definicja cudu

Rozumienie cudów, ich sensu i definicji naraża na trudności od czasów starożytnych. Samo pojęcie cudu ewoluowało od podnoszenia w nim niezwykłości zjawiska (ujęcie teratyczne) po ujmowanie go jako teologicznego znaku. To wprowadzające ogólne stwierdzenie już świadczy o trudności z ujednoliceniem pojęcia, a to dopiero początek. W przeszłości w refleksji nad pojęciem cudu *sensu stricto* nie zawsze udawało się odróżnić wydarzenia opatrnościowe, zadziwiające swą niezwykłością czy przypisywane fałszywym prorokom lub demonom. Już w starożytności – jak zwraca na to uwagę Marian Rusecki (1942–2012) – Augustyn z Hippony mówił o cudzie bardziej w kontekście jego znaczenia niż obserwowanej jego fizycznej niezwykłości. Współcześnie jest to kluczowe podejście i rozumienie, w którym zwraca się uwagę, że istota cudu tkwi w tym, że jest znakiem Boga nadającego mu treść i sens². Tak zarysowany kontekst pozwoli mi przedstawić kolejne szczegółowe definicje.

Rozumieniem cudu, do którego odnosić się będą propozycje referowane w dalszej części artykułu, jest zapis Katechizmu Kościoła katolickiego-

¹ KKK, n. 547–550.

² M. Rusecki, *Traktat o cudzie*, Lublin 2006, s. 8, 15, 129–130, 231.

go, według którego cuda są nadprzyrodzonymi wydarzeniami będącymi skutkiem działania Bożej mocy i przekraczającymi prawa natury. Należą do nich takie zjawiska jak uzdrowienia czy wskrzeszenia, które nie miałyby miejsca bez interwencji Boga. Celem tych cudów jest danie znaku o obecności i działaniu Boga, objawienie Jego woli i umocnienie wiary. Katechizm podkreśla, że celem cudów jest nie tyle zadziwienie świadków, przez wystąpienie nadzwyczajnych wydarzeń, ile pokazanie ich zbawczego charakteru i ukazanie chwały Bożej. Ta definicja ma charakter podstawowy, który pozwala odnieść go do różnych teologicznych perspektyw³.

Do powyższych sformułowań nawiązuje Henryk Seweryniak (ur. 1951), który uważa za Tomaszem z Akwinu, że cud poprzez swoją niezwykłość wzbudza podziw i kieruje uwagę świadka na sprawy duchowe, które wykraczają poza materialny wymiar świata. Jawi się jako znak zbawczy, objawiający Bożą miłość do człowieka, a nie tylko jakiś fizyczny fenomen. W tym ujęciu kluczowe jest widzenie cudu w perspektywie historiozbawczej, wskazującego na Bożą obecność i królestwo Boże, a nie jako anomalie zakłócającą prawa natury: cud jest znakiem Bożego objawienia⁴. Podobnie rozumie i objaśnia cud wspomniany wcześniej Rusecki, który zwraca uwagę, że cudu nie można postrzegać jako nadzwyczajnego faktu empirycznego, ale jako pewną strukturę znakową, która łączy element ontyczny (nadzwyczajny fakt) z nadprzyrodzonym przekazem pochodzącym od Boga. W cudzie uobecnia się zbawcza Boża wola, która jest jedną z form realizacji Objawienia, a nie tylko jego zewnętrznym dowodem. W tej sytuacji odgrywa rolę religijną i jest symbolem wymagającym interpretacji w kontekście Objawienia⁵. W innej wypowiedzi Rusecki dodaje, że cud nie jest uchwytny naukowo, ponieważ wyraża się w znakach i symbolach łączących wymiar materialny (empiryczny) z nadprzyrodzonym. Inaczej mówiąc: cud jest działaniem nadprzyrodzonej rzeczywistości (Boga) w świecie i dziejach człowieka, dostępnym wyłącznie w doświadczeniu religijnym. Kontekst wiary umożliwia dostrzeżenie roli objawieniowej, zbawczej, ale i motywującej w działaniu Boga dla dobra człowieka⁶.

Kontynuując refleksję nad definicjami cudu, warto odnieść się do współczesnych autorów, takich jak Anozie i Meier, którzy rozwijają per-

³ KKK, n. 547–550.

⁴ H. Seweryniak, *Semantyka cudu*, ComP, 9(1989), nr 6(54), s. 96–99.

⁵ M. Rusecki, *Funkcje cudu*, Sandomierz 1997, s. 6–7, 47–57.

⁶ Tenże, *Traktat*, s. 283–286.

spektywę znakową w odmiennych kontekstach. Casmir Anozie (ur. 1976) pisze o cudach jako „nadprzyrodzonych znakach, które mają miejsce w świecie naturalnym”. Odwołuje się do René Latourelle’a, definiując cud jako znak religijny, rozgrywający się w porządku kosmicznym rozumianym jako człowiek i wszechświat, będący wyrazem nieprzymuszonej woli Boga, który okazuje człowiekowi miłość i oferuje zbawienie. Za Karlem Rahnerem twierdzi, że cuda są nadprzyrodzonymi działaniami, które nie mieszczą się w porządku natury, ale go przekraczają, ponieważ są manifestacją Bożej miłości i mocy, wzywających do wiary oraz umacniających wiarę i prawdę o Bożym objawieniu⁷. Natomiast John P. Meier (1942–2022) czyni istotne zastrzeżenie, że patrzenie na cud jako niezwykle i zaskakujące wydarzenie jest kontrproduktywne, ponieważ patrzenie z pozycji natury i jej praw siłą rzeczy ogranicza poznanie i nie jest w stanie go wyjaśnić. Cud jest czymś wykraczającym poza czystą empirię, ponieważ jest skutkiem działania Boga. Badanie właściwe naukom historycznym badającym przeszłość nie daje możliwości stwierdzenia, że miał miejsce cud. Zrozumienie wydarzenia określanego mianem cudu wymaga teologicznego osądu.

Nie jest to pełna lista definicji i opisów tego, czym jest cud, ale przedstawione perspektywy pozwalają przejść do kolejnych rozważań związanych z cudami. Na koniec tej części warto pokrótce wymienić rodzaje cudów, z jakimi mamy do czynienia. Największe i kluczowe jest zmartwychwstanie, które nie ma odpowiednika, ponieważ nigdy wcześniej, ani też później się nie wydarzyło. Jest ono niepowtarzalne w przeciwieństwie do innych cudów takich jak uzdrowienia, które można odczytywać w kontekście eschatologicznym, czy cuda moralne prowadzące do jedności Kościoła lub cuda intelektualne (proroctwa)⁸. Istotne jest także wspomnienie innych cudów Jezusa takich, jak: 6 egzorcyzmów (wypędzenie złych duchów), 17 uzdowień chorych, 3 wskrzeszenia umarłych czy 8 cudów natury (np. uciszenie burzy) itp.⁹

2. Cele cudów

Szereg podanych definicji nie zawiera w sobie informacji o celowości cudów, czyli odpowiedzi na pytanie, czemu one służą? Autorzy zajmują-

⁷ C.I. Anozie, *The contemporary Catholic theology of miracles* [Doctoral thesis, John Paul II Catholic University of Lublin], Lublin 2018, s. 45, 121–122, 200.

⁸ Seweryniak, *Semantyka*, s. 95–97.

⁹ J.P. Meier, *The miracles of Jesus: Three basic questions for the historian*, „Dialogue: A Journal of Mormon Thought”, 29(1996), nr 1, s. 10–12.

cy się tą problematyką wymieniają kilka celów, z których najważniejsze przedstawiono poniżej.

2.1. Ukazanie chwały Bożej

Katechizm Kościoła katolickiego mówi, że cuda ukazują chwałę Bożą, potwierdzają prawdziwość Ewangelii i boskie posłannictwo Jezusa, które jednocześnie są wezwaniem do podjęcia zaproszenia do zbawienia. Cuda są znakami mesjańskimi, które zwracają uwagę na bliskie nadejście królestwa Bożego i konieczność nawrócenia: umacniają wiarę już wierzących, ale i przyciągają nowych wyznawców¹⁰. W duchu Katechizmu wypowiada się Rusecki, pisząc o manifestowaniu Bożej obecności i chwały, które są zaproszeniem do dialogu w sprawie zbawienia. Dla niego cuda są swoistą antycypacją czasów eschatologicznych, w których całe stworzenie zostanie poddane odnowieniu, a wiara ma służyć przygotowaniu do tych wydarzeń¹¹. Bóg jawi się w nich jak władca historii, w której chce dać udział człowiekowi przez zaproszenie do wiary i podjęcia nowego życia. Szczególnym zaproszeniem był i jest cud zmartwychwstania Jezusa, który antycypuje przyszłe zmartwychwstanie człowieka, aby miał udział w Bożym planie¹².

Badacze zwracają uwagę na wspólnotowy charakter cudów będących zapowiedzią nadchodzącego królestwa Bożego i zbawienia Izraela jako ludu Bożego. Nie są one aktami dobroci kierowanymi do indywidualnych osób (uzdrowienia, wskrzeszenia itp.), ale mają budzić wiarę, umocnić ją i ogłaszać nadejście Boga¹³. Cuda w takiej formie, w jakiej się wydarzyły, ukazują miłość, moc, chwałę i plan zbawczy wobec cierpiących i potrzebujących; są „znakami chwały Boga i Jego miłosiernego planu zbawienia¹⁴. Jednocześnie są – poza wskazaniem chwały Bożej – zaproszeniem do wiary w Dobrą Nowinę¹⁵.

2.2. Potwierdzenie prawdy Ewangelii

Casmir Anozie twierdzi, że cuda „uwierzytelniają tę Ewangelię jako autentyczną dobrą nowinę”, ponieważ są wyrazem boskiej władzy Jezusa

¹⁰ KKK, n. 547–549.

¹¹ Rusecki, *Traktat*, s. 284–286.

¹² Tenże, *Funkcje cudu*, s. 151–155, 304–306.

¹³ Meier, *The miracles*, s. 8, 12–13.

¹⁴ Anozie, *The contemporary*, s. 198, 200.

¹⁵ C.S. Keener, *Nadprzyrodzone działanie Boga we współczesnym świecie*, Kraków 2022, s. 29.

i są znakami królestwa, które jest blisko”¹⁶. W tym ujęciu podniesione jest znaczenie cudów jako znaków mesjańskich, co znajduje także wyraz w twierdzeniu Ruseckiego piszącego o uwierzytelnieniu mesjańskiego posłannictwa Jezusa. Podkreśla, że legitymizują Jego misję, powołany przez niego Kościół, boską genezę chrześcijaństwa i wzmacniają wiarę w Objawienie¹⁷.

Z kolei Craig S. Keener (ur. 1960) zwraca uwagę, że uzdrowienia i inne znaki opisane w Dziejach Apostolskich potwierdzają skuteczność przesłania zostawionego przez Jezusa, które działa w jego uczniach i naśladowcach. To szczególne potwierdzenie wcześniejszej misji Jezusa i realności nadchodzącego królestwa Bożego. Ten kontekst dookreśla, w jaki sposób cuda działają w przestrzeni biblijnej i historycznej¹⁸.

2.3. Wzmacnianie wiary i przyciąganie nowych wyznawców

Marian Rusecki uważa, że cuda rozpoznawane jako znaki Boże wspierają wiarę i ewangelizację poprzez uwiarygodnienie Objawienia. Skłaniają świadków i tych, którzy im uwierzyli, do akceptacji wiary jako rozumnej i osobowej relacji z Bogiem. Najpierw przyciągają uwagę i budzą zainteresowanie jawiącą się nadprzyrodzoną rzeczywistością, aby stać się przejściem do rzeczywistości wiary i przyjęcia Objawienia¹⁹. Podobnie uważa Anozie, który twierdzi, że cuda oferują świadkom „duchowe wglądy” umacniające ich w wierze. Umocnienie zaś prowadzi do wzięcia na siebie obowiązku dzielenia się wiarą, przez co odbiorcy cudów stają się „heroldami Dobrej Nowiny”. Jest to spojrzenie na cuda z pozycji inżyniera dostrzegającego sprawny mechanizm wpływania na wierzących i przyciągania nowych wyznawców²⁰.

Keener przywołał cud związany z uzdrowieniem trędowatego (Łk 5, 12–16 i Mk 1, 40–45) jako przykład ewangelizacji przez znaki: uzdrowiony mimo zakazu rozgłosił to, co mu uczynił Jezus. Skutek był

¹⁶ Anozie, *The contemporary*, s. 199, 205.

¹⁷ Rusecki, *Traktat*, s. 6–8, 298–299; tenże, *Funkcje cudu*, s. 105–122, 233–238.

¹⁸ Keener, *Nadprzyrodzone*, s. 29, 340.

¹⁹ Rusecki, *Funkcje cudu*, s. 249–256, 307–308; tenże, *Traktat*, s. 293; *Czy istnieją dowody na cuda świętych?*, <https://www.Tridentina.PL/czy-istnieja-dowody-na-cuda-swietych> [13.05.2025].

²⁰ R. Tomczak, *Współczesna interpretacja funkcji motywacyjnej cudów Jezusa*, CTh, 66(1996), nr 4, s. 83–88; Anozie, *The contemporary*, s. 198, 201; M. Bukowski, *Rola cudów w procesie kanonizacyjnym*, StG, 2009, nr 24, s. 214, 222, 237.

taki, że wielu ludzi z wioski uwierzyło, że Jezus ma moc i przemawia w imieniu Najwyższego. To pokazuje mechanizm, o którym pisał Anozie²¹.

2.4. Historyczne znaczenie cudów

Cuda są znakami mesjańskimi, to znaczy, że wskazują Jezusa jako Mesjasza pełniącego boską misję, którą autoryzują²². Potwierdzają, że to, co mówi Jezus, jest prawdą i że mówi w imieniu Boga z mocą działającą w historii zbawienia. To szczególny rodzaj pieczęci uwiarygadniającej Dobrą Nowinę. Po wskrzeszeniu Łazarza Jezus zwrócił się do Ojca: „Wiedziałem, że mnie zawsze wysłuchujesz, ale powiedziałem to dla otaczającego mnie tłumu, aby uwierzyli, żeś Ty Mnie posłał” (J 11, 42). Jak twierdzi Anozie, ten cud symbolizuje władzę Chrystusa nad śmiercią i jest jednocześnie zapowiedzią jego własnego zmartwychwstania²³. Seweryniak i Rusecki podkreślają szerszy wymiar cudów, widząc je w perspektywie objawieniowej, chrystologicznej i soterycznej²⁴.

W świetle powyższych stwierdzeń można przyjąć, że cuda powinny być postrzegane w kontekście wiary, ponieważ wtedy tylko widać ich sens, znaczenie i celowość. Nie jest ich rolą zadziwienie świadków czy wzbudzenie sensacji, ale otwarcie na transcendencję i podjęcie zbawczego dialogu, który Bóg oferuje człowiekowi. Spośród wszystkich cudów zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa zajmuje centralne miejsce, stanowiąc fundament wiary chrześcijańskiej i punkt odniesienia dla innych cudów, co zostanie przedstawione w kolejnej części artykułu.

3. Zmartwychwstanie jako fundamentalny cud

3.1. Teologiczne znaczenie zmartwychwstania

Fundamentem wiary chrześcijańskiej jest zmartwychwstanie, dzięki któremu objawiła się boskość Jezusa i zostały potwierdzone przekazane przez Niego obietnice zbawienia. Rozumienie tego jest zgodne z tym, co Paweł z Tarsu pisał w Pierwszym Liście do Koryntian: „A jeżeli Chrystus nie zmartwychwstał, daremna jest wasza wiara i aż dotąd pozostajecie w swoich grzechach” (1Kor 15, 17). Rangę zmartwychwstania Jezusa

²¹ Keener, *Nadprzyrodzone*, s. 340, 345.

²² KKK, n. 548–549.

²³ Anozie, *The contemporary*, s. 29, 33, 60, 142, 194–196.

²⁴ Seweryniak, *Semantyka*, s. 95–97; Rusecki, *Funkcje cudu*, s. 122–133, 163–170.

podkreśla Katechizm²⁵, do którego nawiązuje Benedykt XVI, pisząc, że bez zmartwychwstania Jezus byłby jedynie historyczną postacią, a samo chrześcijaństwo nie miałoby sensu²⁶. Z kolei Jacenty Mastej (ur. 1967) uważa, że zmartwychwstanie stanowi kulminację Bożego objawienia, ponieważ wypełnia mesjańskie posłannictwo Jezusa i ukazuje Trójjedynego Boga. Wydarzenie to z jednej strony staje się zapowiedzią, z drugiej daje nadzieję każdemu człowiekowi na zmartwychwstanie i życie wieczne. Jest także wskazaniem na synowską relację pomiędzy Jezusem a Ojcem, a jednocześnie ukazuje go jako Pana (*Kyrios*) i Zbawiciela (*Soter*)²⁷.

Katechizm Kościoła katolickiego podkreśla, że wydarzenie zmartwychwstania Jezusa potwierdza obietnicę zbawienia i zwycięstwa nad śmiercią oraz podnosi, że nie byłoby to możliwe, gdyby nie boskość Chrystusa jako Drugiej Osoby Trójcy Świętej²⁸. Z kolei Karol Wielgosz (ur. 1979) mówi, że z jednej strony jest to wydarzenie historyczne, z drugiej je przekracza, ponieważ ma wymiar transcendentálny, jest kulminacją Objawienia i potwierdza tożsamość Jezusa²⁹. Podobnie zdanie ma Piotr Przybył, który uważa, że twierdzenia Jezusa o sobie jako Mesjaszu i Synu Bożym powinny być odczytywane i interpretowane przez pryzmat zmartwychwstania. Uzasadnia to twierdzeniem o przekroczeniu przez samo wydarzenie ramy empirycznej weryfikacji, natomiast jego realność bierze się ze świadectw pierwszych uczniów i chrystofanii, których byli świadkami³⁰.

Nikt nie był naocznym świadkiem zmartwychwstania Jezusa, ale świadkowie widzieli pusty grób i spotkali później Zmartwychwstałego. Było to ziszczeniem ludzkich pragnień o nieśmiertelności rozumianej jako oferta złożona człowiekowi przez Boga w Jezusie Chrystusie³¹. Keener

²⁵ KKK, n. 638.

²⁶ *Historyczna prawda zmartwychwstania Chrystus*, <https://WSD.Kielce.PL/historyczna-prawda-zmartwychwstania-chrystusa/#sdendnote25sym> [13.05.2025].

²⁷ J. Mastej, *Funkcje zmartwychwstania Jezusa Chrystus*, RT, 62(2015), nr 9, s. 77–79, 82–83, 85–86.

²⁸ KKK, n. 638–658.

²⁹ K. Wielgosz, *Od dogmatu do kerygmatu: Josepha Ratzingera/Benedykta XVI teologia głoszenia, ewangelizacji i misji* [Praca doktorska, Uniwersytet Śląski], Katowice 2019, s. 99–111.

³⁰ P. Przybył, *Czy zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jest faktem naukowym?*, TST, 36(2017), nr 2, s. 45–46.

³¹ T. Borkowski, *Fakt zmartwychwstania Jezusa Chrystusa w 1 Liście do Koryntian*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 14–20; K. Kozera, *Wiarygodność ewangelicznych perykop o zmartwychwstaniu Jezusa w re-*

uważa, że poza umocnieniem chrześcijańskiej wiary cud zmartwychwstania nadaje sens innym cudom i jest znakiem okazującym moc Bożą nad śmiercią i grzechem. Zmartwychwstanie jest ponad inne cuda, ponieważ pokazuje główny kierunek wiary w orędzie Jezusa: przejście do życia nieśmiertelnego, które jest podstawą chrześcijaństwa³².

3.2. Zmartwychwstanie a inne cuda

W odróżnieniu od wskrzeszenia Łazarza, który wrócił do kontynuacji dotychczasowego mającego czasowe granice życia, zmartwychwstanie Jezusa było jakościowo odmienne, ponieważ prowadziło do życia wiecznego i chwalebego, wolnego od śmierci. Z tej perspektywy – jako niemalże kwintesencja wszystkich cudów – zmartwychwstanie nadało pozostałym cudom sens i stanowi kontekst dla dyskursu o pozostałych cudach w Kościele³³. W Ewangelii Jana Jezus powiedział do siostry Łazarza: „Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem. Kto we Mnie wierzy, choćby i umarł, żyć będzie” (J 11, 25). W ten sposób chciał podkreślić, że życie po zmartwychwstaniu będzie inne od życia doczesnego, ponieważ będzie w jedności z Bogiem, przez co podkreślił teologiczne znaczenie cudu jako obiecaney Bożej obecności³⁴. Wielgosz stwierdza, że w teologii Ratzingera cud jest archetypem Bożego działania, które same w sobie są cudem i dowodem obecności Boga w świecie. Zmartwychwstanie jest rodzajem ewangelizacyjnego przesłania, poprzez które Bóg przemawia do człowieka, wzywa do wiary i pójścia za nim³⁵.

Interesujące podejście do cudu wskrzeszenia prezentuje Mastej, który określił je mianem „proleptycznego świadectwa”, rodzajem przedpremierowego pokazania tego, na czym będzie polegało zmartwychwstanie ciał na końcu dziejów. Ciało zmartwychwstałe będzie odmienne od ciała wskrzeszonego Łazarza, ponieważ będzie uwielbione³⁶. Analiza Ewangelii Jana 11, 1–45 prowadzi Krzysztofa Grzemskiego do stwierdzenia, że obietnica Jezusa mówi o nowej jakości powstania z martwych w po-

fleksji Leo Stefczyka, w: tamże, s. 91–115; D. Prońko, *Zmartwychwstały Jezus odpowiedzią na pragnienie człowieka*, w: tamże, s. 115–131.

³² Keener, *Nadprzyrodzone*, s. 8, 16.

³³ KKK, n. 639–647.

³⁴ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu*, cz 1: *Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*, Kraków 2007, s. 285–291.

³⁵ Wielgosz, *Od dogmatu*, s. 75–99.

³⁶ Mastej, *Funkcje zmartwychwstania*, s. 82.

równaniu z tą, która w czasach Jezusa była podzielana przez wielu mu współczesnych. To jest rozumienie życia wiecznego jako niepodlegającego śmierci, innego niż życie przywrócone Łazarzowi³⁷.

Keener kładzie nacisk na różnicę pomiędzy wskrzeszeniem a zmartwychwstaniem, określając to pierwsze jako reanimację, która niewiele różni się od uzdrowienia: człowiek żyje, ale i tak w końcu umrze. Cud jest nie tyle naruszeniem praw natury, ile przejawem i manifestacją nieustannej obecności Boga w świecie³⁸.

3.3. Wpływ na wiarę

Katechizm podkreśla znaczenie zmartwychwstania jako źródła nadziei i wiary chrześcijańskiej, która inspiruje wierzących do okazywania zaufania Bogu i Jego obietnicom. Jest gwarantem życia wiecznego i motywuje do prowadzenia życia zgodnego z Ewangelią, która mówi o znakach obecności Boga w świecie³⁹. Przekonanie, że stało się to, co zapowiedział Jezus, zjednoczyło jego uczniów we wspólnocie, która stała się Kościołem. Pusty grób i późniejsze chrystofanie utwierdziły ich wiarę i skłoniły do świadczenia (dawania świadectwa) o Jezusie, jego nauce i dziełach. Wątpliwości ustąpiły pewności, jaką daje wiara biorąca się z osobistego spotkania Zmartwychwstałego⁴⁰.

Mimo pozornej porażki, jaką było ukrzyżowanie, Jezus przez zmartwychwstanie potwierdził, że jest Mesjaszem. To wydarzenie zainicjowało rozwój teologii krzyża i rozumienia w jego kontekście cierpienia, zmieniło dotychczasowe wyobrażenia na temat zaangażowania Boga w życie ludzi, a sam szabat – mimo przyzwyczajenia wyniesionego z judaizmu – został zastąpiony jeszcze w I wieku niedzielą, która stała się Dniem Pańskim⁴¹. Realność tego, co wydarzyło się w pierwszy dzień tygodnia, wynika ze świadectwa apostołów i ich męczeństwa: gotowi byli oddać (i oddawali) życie za twierdzenia o zmartwychwstaniu Jezusa. Im naukowe dowody nie były potrzebne, ponieważ wierzyli. To wiara jest warunkiem zbawienia, a nie naukowe wywody i dowody⁴². Ratzinger dowodził, że to słuchanie

³⁷ K. Grzemiński, *Wezwanie do wiary w Jezusa jako „zmartwychwstanie i życie”* (J 11, 1–45), w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, s. 47–61.

³⁸ Keener, *Nadprzyrodzone*, s. 8–9; Przybył, *Czy zmartwychwstanie*, s. 45, 54–57.

³⁹ KKK, n. 651–655.

⁴⁰ Mastěj, *Funkcje zmartwychwstania*, s. 88–89.

⁴¹ *Historyczna prawda*.

⁴² Przybył, *Czy zmartwychwstanie*, s. 57–58.

Ewangelii, przyjmowanie jej przesłania wynikającego ze zmartwychwstania, umożliwia chrześcijanom spotkanie z Bogiem, a słuchanie Słowa Bożego z wiarą czyni człowieka świadkiem zmartwychwstałego Jezusa⁴³.

Zmartwychwstanie jest źródłem nadziei i wiary chrześcijańskiej, o której mówił Paweł z Tarsu do Tesaloniczan, opisując powtórne przyjście Chrystusa i nadejście dnia ostatecznego (1Tes 4, 13 – 5, 11; 2Tes 1, 3 – 2, 12). Mateusz Krawczyk, analizując te fragmenty wypowiedzi apostoła, wskazał, że koncentruje się ona na nadziei zmartwychwstania i zbawienia wierzących w Chrystusa. Natomiast Dorota Prońko podnosi, że zmartwychwstanie jest odpowiedzią na ludzkie pragnienie nieśmiertelności, a refleksja nad nim jest kluczowa dla rozważań nad sensem wiary⁴⁴. W takie rozumienie wydarzenia pustego grobu wpisuje się osobista refleksja Craiga Keenera, który swoje nawrócenie wpisuje w doświadczenie cudu, będącego subiektywnym potwierdzeniem istnienia Bożej rzeczywistości. Jego nawrócenie było odpowiedzią na uwierzenie w zmartwychwstanie Jezusa⁴⁵.

4. Kontynuacja cudów w Kościele

4.1. Nauczanie Kościoła

Mimo upływu blisko 2000 lat od największego cudu, jakim było zmartwychwstanie, Kościół katolicki uznaje, że cuda współcześnie są możliwe i mają miejsce. Sobór Watykański I określił je jako działanie Boga (Boże dzieła), które przekracza siły natury, dlatego niemożliwe jest ich zweryfikowania na gruncie nauk przyrodniczych. Funkcjonujące w procesach kanonizacyjnych procedury wymagają cudów jako dowodów świętości; bada się niewytłumaczalne na gruncie naukowym uzdrowienia. Zdaniem Kościoła cuda nie występują przeciwko rozumowi (racjonalności), ale wykraczają poza niego, dlatego ich weryfikacja należy do Kościoła⁴⁶. Jak twierdzi Tadeusz Wojciechowski (1917–2000), cuda należy traktować jako kategorię *par excellence* teologiczną, która może być potwierdzona

⁴³ Wielgosz, *Od dogmatu*, s. 256–262.

⁴⁴ M. Krawczyk, *Nadzieja zbawienia i nadzieja zmartwychwstania jako zasadnicza treść nauki św. Pawła o paruzji w 1Tes 4, 13 – 5, 11 oraz 2Tes 1, 3 – 2, 12*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, s. 27–47; Prońko, *Zmartwychwstały Jezus*, s. 115–131.

⁴⁵ Keener, *Nadprzyrodzone*, s. 16–17, 33–34.

⁴⁶ L. Witness, *The Church's teaching on miracles*, <https://CatholicEducation.Org/en/controversy/common-misconceptions/the-churchs-teaching-on-miracles.html> [13.05.2025].

wyłącznie w kontekście wiary i z zaangażowaniem urzędu Kościoła badającego ich nadnaturalny charakter⁴⁷.

W tym kontekście warto odwołać się do Soboru Watykańskiego II, który nie definiuje cudu jako takiego, ale przywołuje go jako świadectwo potwierdzające nauczanie o królestwie Bożym (*Lumen gentium*), jako wsparcie nauczania Jezusa (*Dignitatis humanae*) i wreszcie jako dopełnienie Objawienia (*Dei Verbum*). Cud postrzegany jest i interpretowany jako znak zbawczy i stanowi integralną część Objawienia. Nie należy go interpretować jako czegoś zewnętrznego wobec kontekstu wiary. Łukasz Plata (ur. 1985) podkreśla niezasadność patrzenia na cud w ujęciu apologetycznym i wskazuje, że cud jako znak ma przede wszystkim wymiar personalistyczny i historiozbawczy⁴⁸. W tym sensie – twierdzi Krzysztof Panasiuk (ur. 1965) – cuda są znakami pochodzącymi od Boga, który poprzez nie wzmacnia wiarygodność Kościoła i jego misję. Nadto cuda nie tyle dowodzą, co objawiają Boga osobowego i zapraszają człowieka do dialogu z Bogiem⁴⁹. Nauczanie Kościoła o cudach znajduje odzwierciedlenie w konkretnych wydarzeniach, takich jak cuda eucharystyczne i kanonizacyjne.

4.2. Przykłady współczesnych cudów

Do współczesnych przykładów cudów możemy zaliczyć cuda eucharystyczne, cuda kanonizacyjne oraz inne. Jest to kategoryzacja uproszczona, ale wystarczająca do prezentacji tego, co chcemy przedstawić na temat cudów.

Cuda eucharystyczne. XXI wiek mimo ogromnego rozwoju technologicznego odnotowuje obecność Bożych znaków wykraczających poza empirycznie sformatowaną naukę. Przykłady cudów eucharystycznych wybrano ze względu na ich współczesny charakter i rygorystyczną weryfikację naukową. Wydarzenia takie miały miejsce m.in. w 2001 roku w Chirattakonam (Indie), w 2006 roku w Tixtla (Meksyk) oraz w Polsce: w 2008 w Sokółce i w 2013 w Legnicy. Cud polegał na tym, że hostie wykazywały cechy ludzkiego mięśnia sercowego w stanie agonii, co potwierdzono badaniami naukowymi. Kolejny przypadek w Polsce miał miejsce w Konstancinie koło Warszawy (2022), gdzie hostia przypominała zmiany

⁴⁷ T. Wojciechowski, *Z problematyki cudów*, ACr, 17(1986), s. 39.

⁴⁸ Ł. Plata, *Rola cudu w teologii fundamentalnej po Soborze Watykańskim II. Refleksja na podstawie analizy wybranych podręczników akademickich*, TST, 41(2022), nr 1, s. 112–114.

⁴⁹ K. Panasiuk, *Ewolucja pojęcia cudu we współczesnej teologii fundamentalnej*, „Studia Bydgoskie”, 2(2008), s. 66, 70.

podobne tym w Sokółce i Legnicy. Wymienione zjawiska interpretowane są jako znaki Bożej obecności, które wzmacniają wiarę⁵⁰.

W Sokółce hostia upadła na posadzkę i zgodnie z procedurą została umieszczona w naczyniu z wodą, aby się rozpuściła. Po tygodniu zauważono na hostii czerwoną plamę. Badania przeprowadzone przez Uniwersytet w Białymstoku wykazały, że jest to tkanka mięśnia sercowego w stanie agonii. Wydarzenie to Kościół uznał za cud eucharystyczny i jako nadprzyrodzony znak mówiący o realnej obecności Chrystusa w Eucharystii. Podobne konotacje przypisano wydarzeniom w Legnicy⁵¹. Obydwa wydarzenia, spełniając jeden z warunków uznania za cud, doprowadziły do ożywienia życia religijnego: pielgrzymki i wzrost pobożności eucharystycznej⁵².

Na koniec należy odnotować, że wielu nie widzi w tych zjawiskach cudu, ale zwykłe zjawisko biologiczne związane z działaniem bakterii *Serratia marcescens* lub procesów chemicznych⁵³. Kościół podkreśla, że cuda mają wymiar i kontekst nadnaturalny, dlatego nie da się ich sprowadzić do zwykłych procesów przyrodniczych znanych nauce. Badania histopatologiczne przeprowadzone na materiale z Sokółki i Legnicy wykluczyły działanie bakterii *Serratia marcescens*, co potwierdzono w raportach Uniwersytetu w Białymstoku.

Cuda kanonizacyjne. W Konstytucji *Divinus perfectionis Magister* poświęconej postępowaniom kanonizacyjnym Jan Paweł II wskazał, że proces kanonizacji wymaga, aby stwierdzono cud przypisany działaniu kandydata na ołtarze. Aby wydarzenie uznać za nadprzyrodzony cud, który jest niewytłumaczalny na gruncie nauki, musi on być trwały, jak np. uzdrowienie. Cud potwierdza się po przeprowadzeniu konsultacji medycznych i teologicznych⁵⁴.

⁵⁰ A. Białous, *Kolejny cud eucharystyczny w XXI wieku?! Dlaczego Bóg ponownie przypomina o swojej obecności?*, <https://PCh24.PL/kolejny-cud-eucharystyczny-w-xxi-wieku-dlaczego-bog-ponownie-przypomina-o-swojej-obecnosci> [13.05.2025].

⁵¹ M. Jaworski, *Cud eucharystyczny w Sokółce*, <https://e-Civitas.PL/pl/kosciol/cud-eucharystyczny-w-sokolce> [13.05.2025]; *Osiem cudów eucharystycznych, które wydarzyły się w Polsce*, <https://Misyjne.PL/8-cudow-eucharystycznych-ktore-wydarzyly-sie-w-polsce> [13.05.2025].

⁵² T. Kalniuk, *Sokółka i Legnica jako przykłady nowych miejsc kultu religijnego we współczesnej Polsce. Prediagnoza etnologiczna*, *TiCz*, 59(2022), nr 3, s. 47–58.

⁵³ O. Nawalany, *Te cuda wydarzyły się naprawdę? Nauka podaje inne wyjaśnienia*, <https://www.MedONet.PL/zdrowie/wiadomosci,te-cuda-wydarzyly-sie-naprawde--nauka-podaje-inne-wyjasnienia,artykul,02259010.html> [13.05.2025].

⁵⁴ Jan Paweł II, *Apostolic constitution Divinus perfectionis Magister*, cz. 2, rozdz. n. 2: 2–3, https://www.Vatican.VA/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html [13.05.2025].

Jako przykłady można przywołać przypadki Florigen Mora Diaz, która w 2011 roku została uzdrowiona z tętniaka mózgu i zakonnicę Marie Simon-Pierre uzdrowionej w 2005 roku z choroby Parkinsona. W przypadku pierwszej z wymienionych doszło do uzdrowienia po obejrzeniu Mszy beatyfikacyjnej Jana Pawła II i modlitwach za jego wstawiennictwem. Choroba ustąpiła i zostało to potwierdzone medycznie⁵⁵. Z kolei Marie-Simon Pierre, chora na Parkinsona od 2001 roku, po śmierci Jana Pawła II modliła się za jego pośrednictwem o uzdrowienie. Objawy choroby ustąpiły 2 czerwca 2005 roku. Lekarz nie był w stanie wyjaśnić przyczyn wyzdrowienia. Obydwa uzdrowienia zostały dokładnie przebadane przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych i przypisano je wstawiennictwu św. Jana Pawła II⁵⁶.

Inne cuda. Oprócz cudów eucharystycznych i kanonizacyjnych inne zjawiska, takie jak upłynnienie krwi św. Januarego, ilustrują ciągłość cudów w tradycji Kościoła. Relikwia jest przechowywana w katedrze w Neapolu. Upłynnienie krwi występuje trzy razy w roku: w święto Januarego (19 września), pierwszą sobotę maja i w rocznicę erupcji Wezuwiusza (16 grudnia 1631 r.). Zjawisko to jest obserwowane od 1389 roku i jest uznawane przez Kościół za cud. Czasami nie dochodzi do upłynnienia i wtedy przez wiernych jest to odbierane jako zapowiedź złych wydarzeń⁵⁷. Niektórzy interpretują to zjawisko jako efekt reakcji substancji chemicznych związanych z mieszanką wosku i oleju, choć nie zostało to nigdy przebadane i stanowi tylko hipotezę sceptyków⁵⁸.

4.3. Weryfikacja cudów

Weryfikacja cudów nie odbywa się na gruncie nauk przyrodniczych, choć są one wykorzystywane do stwierdzenia, że wyjaśnienie zjawiska na ich gruncie nie jest możliwe. Wtedy do weryfikacji włączają się teologowie, którzy starają się badane zjawisko osadzić w kontekście wiary,

⁵⁵ Katolicka Agencja Informacyjna, *Szczegóły cudu za wstawiennictwem papieża Polaka*, <https://www.eKAI.PL/szczegoly-cudu-za-wstawiennictwem-papieza-polaka/> [13.05.2025].

⁵⁶ Bukowski, *Rola cudów*, s. 224–225; Contra Gentiles, *Jak fachowo rozpoznaje się cuda?*, <https://ContraGentiles.PL/czytelnia/nauka-a-religia/cuda-a-nauka/jak-fachowo-rozpoznaje-sie-cuda/> [13.05.2025]; U. Rzepczak, *Jak Kościół weryfikuje cuda?*, <https://Stacja7.PL/wiara/jak-kosciol-weryfikuje-cuda/> [13.05.2025].

⁵⁷ M. Mares, *St. Januarius' blood liquefies in Naples on his feast day*, <https://www.CatholicNewsAgency.Com/news/259381/st-januarius-blood-liquefies-in-naples-on-his-feast-day> [13.05.2025].

⁵⁸ Nawalany, *Te cuda*.

skutków religijnych (wzrost pobożności, nawrócenia, praktyki religijne itp.). Nauka nie jest w stanie stwierdzić nadnaturalnego sprawcy zjawiska, ale potwierdza empiryczne wystąpienie danego zjawiska. To ostatecznie Kościół stwierdza wystąpienie cudu i jego religijnego sensu i znaczenia. Wcześniej jednak angażuje ekspertów z różnych dziedzin nauki, aby w badaniu wyeliminować naturalne wyjaśnienia. W tych badaniach uwzględnia się świadectwa i dokumentację medyczną, aby stwierdzić niewytłumaczalność na gruncie nauki, nagłość i trwałość⁵⁹.

W tym kontekście warto przywołać na koniec ciągle aktualne kryteria cudów przedstawione w 1734 roku przez Prospera Lambertiniego (późniejszy Benedykt XIV). Do uznania jakiegoś cudownego uzdrowienia jest konieczne, aby 1) choroba była ciężka; i 2) nie osiągnęła końcowego stadium, po którym mogłaby ustąpić; 3) nie było podane żadne lekarstwo, a jeśli podane to należy stwierdzić jego nieskuteczność; 4) wreszcie samo uzdrowienie ma charakter nagły i trwały⁶⁰. Biorąc pod uwagę dotychczasowe wyjaśnienia i uwagi, należy się zastanowić, co one znaczą dla teologii dzisiaj i w przyszłości.

5. Perspektywy teologiczne cudów

Wielu uczonych sądzi, że mówienie o cudach w kontekście współczesności – dorozumianej dominacji nauk przyrodniczych jako narzędzia oglądu i wyjaśniania rzeczywistości – jest niezasadne i kontrproduktywne. Dominacja nauk przyrodniczych, np. w paradygmacie naturalistycznym Darwina, utrudnia akceptację cudów. Wielu uczonych obawia się posądzenia o sprzyjanie zabobonom, a tym samym wykluczenia z grona ludzi racjonalnych.

Sceptycyzm wobec cudów, reprezentowany przez Sponga i Hryniewicza, kontrastuje z tradycyjnym podejściem Kościoła, które podkreśla ich rolę jako znaków Bożego działania. John Shelby Spong (1931–2021) – emerytowany biskup episkopalny i liberalny teolog – prezentuje sceptycyzm wobec tradycyjnego rozumienia cudów i traktuje je jako mito-

⁵⁹ E. Łażewski, *Jak zostać świętym? Kryteria kanoniczne uznawania cudu*, <https://pl.aleteia.org/2017/05/26/jak-zostac-swietym-kryteria-kanoniczne-uznawania-cudu> [13.05.2025]; Bukowski, *Rola cudów*, s. 213, 218–219; A. Sporniak, *Polska stała się światowym centrum naukowego badania cudów*, <https://www.TygodnikPowszechny.PL/polska-stala-sie-swiatowym-centrum-naukowego-badania-cudow-187603> [13.05.2025].

⁶⁰ M. Potoczny, *Objawienia prywatne: ich rola w życiu Kościoła i proces teologicznej weryfikacji*, StWł, 20(2018), s. 341.

logiczne opowieści, które powinny być interpretowane w kontekście współczesnej wiedzy naukowej i traktowane jako narracje mitologiczne⁶¹. Niejednoznaczne, choć nieco łagodniejsze stanowisko w tej sprawie na polskim gruncie zajmuje Waław Hryniewicz (1936–2020), który uznając teologiczne i egzystencjalne znaczenie cudów, unika dogmatycznego obstawiania przy ich historyczności: nie odrzuca cudów, ale kładzie nacisk na ich funkcję symboliczną, teologiczną, znaczenie dla wiary, a nie jako dowody nadprzyrodzonej mocy⁶². Być może dlatego cuda nie stanowią jednego z ważnych nurtów dyskursu teologicznego. Unika się również wykorzystywania cudów w przepowiadaniu Objawienia, a cuda sytuuje się w odległej przeszłości, która nie może być poddana współczesnym narzędziom badawczym.

5.1. Postrzeganie cudów

W podejściu do cudów można odnotować dwa odejścia: entuzjastyczne i sceptyczne. W pierwszym wielu teologów i wiernych postrzega cuda jako znaki Bożej obecności i działania w świecie. Szczególnie jest to widoczne w ruchach charyzmatycznych, które uważają za możliwe bezpośrednie działania Boga w świecie. Potwierdzenie znajdują w wydarzenia w Medjugorje, gdzie w ciągu sześciu lat (1981–1987) odnotowano ponad 320 uzdrowień, choć w Lourdes takich uzdrowień na kilka tysięcy zgłoszeń tylko 57 uznano za cudowne. Drugie podejście (sceptyczne) uznaje możliwość cudów, ale uważa, że nie mają charakteru masowego i żąda rygorystycznej weryfikacji. Teolodzy tego nurtu obawiają się religijnej naiwności z jednej i naukowego osądu, który mógłby ośmieszyć zjawiska uznawane za cud, a dające się wyjaśnić naukowo.

Niektórzy z teologów przyjmują założenie, że cuda były najpowszechniejsze w czasach apostołskich, natomiast w kolejnych stuleciach Duch Święty działał i działa, ale nie z takim natężeniem, ponieważ pełnia Objawienia dokonała się w Jezusie Chrystusie i została zamknięta wraz ze śmiercią ostatniego apostoła⁶³. Jednocześnie teologowie unikają opisywania cudów jako łamania praw przyrody, skłaniając się do twierdzenia, że Bóg wykorzystuje je, aby osiągnąć swoje cele poprzez odwołanie do jeszcze

⁶¹ J.S. Spong, *A New Christianity for a New World: Why Traditional Faith Is Dying and How a New Faith Is Being Born*, San Francisco 2004, s. 46–56.

⁶² W. Hryniewicz, *Nadzieja zbawienia dla wszystkich: Od eschatologii lęku do eschatologii nadziei*, Warszawa 2004, s. 112–125.

⁶³ Potoczny, *Objawienia prywatne*, s. 329.

nieodkrytych praw⁶⁴. Z kolei pewną trudność może wywoływać spojrzenie na wydarzenie pustego grobu z perspektywy historycznej i religiologicznej. Jest to wejście na grząski grunt relacji pomiędzy wiarą a rozumem. Paweł Sokołowski, odnosząc się do teologii procesu i emergencji, wchodzi w perspektywę widzenia tego wydarzenia jako bardzo subiektywnego i duchowego. Podejście to redukuje cud do poziomu przeżyć, ponieważ zmartwychwstanie jako reanimacja somatyczna byłaby niezgodna z nauką⁶⁵. Nie jest to jednak główny nurt dyskursu na temat cudu, ale jest obecny i pojawia się w przestrzeni akademickiej, dlatego warto mieć go na uwadze.

5.2. Wiara a rozum

Współcześni badacze zwracają uwagę, że problematyczne jest przyjęcie przez współczesną naukę metodologii odwołującej się do Darwinowskiego naturalizmu, ponieważ jej skuteczność w weryfikacji eksperymentalnej bierze w nawias rzeczywistość wykraczającą poza jej prawomocność. Sprzeciw wydaje się słuszny ze względu na jednostronność nauki opartej na materializmie. Ekstrapolacja skutecznych założeń metodologicznych na pole ontologii jest nadużyciem i prowadzi do nieprzystawalności, ponieważ nie można w sposób weryfikowalny twierdzić, że poza światem materialnym dostępnym naukom przyrodniczym, nic nie istnieje. Taki materializm jest uzurpacją i nie ma nic wspólnego z nauką. „W rzeczywistości wiara chrześcijańska ma od początku coś wspólnego z nauką, ponieważ jest otwarta na dowody obalające jej twierdzenia lub potwierdzające je”. Współczesna nauka ignoruje Boga ze względu na przyjętą metodologię odwołującą się do łańcucha przyczynowo-skutkowego, ale nie uniemożliwia badania faktów związanych z cudami. Nie może jedynie weryfikować ich metodą eksperymentalną: „Odwrotnie, metodologia naukowa daje możliwość dokładnego zbadania faktów przed dokonaniem cudu oraz po tym wydarzeniu”⁶⁶.

Cuda jako takie nie zaprzeczają prawom natury, ale je przekraczają, ponieważ występują w rzeczywistości pochodzącej od Boga, który jest

⁶⁴ Sporniak, *Polska stała się*.

⁶⁵ P. Sokołowski, *Nowa koncepcja zmartwychwstania? Uwagi krytyczne na marginesie książki Philipa Claytona i Stevena Knappa The Predicament of Belief. Science, Philosophy, Faith*, „Studia Nauk Teologicznych”, 6–7(2011–2012), s. 165–171, 176–181.

⁶⁶ Z. Jacyna-Onyszkiewicz, M.E. Sobaniec-Łotowska, S.T. Sulkowski, A. Kakareko, M. Rucki, *Eucharystyczne trwanie z perspektywy nauk ścisłych*, *TiCz*, 43(2018), nr 3, s. 83–84.

ponad nią. Bóg w nietypowy sposób, ale zgodny ze swoimi celami, je wykorzystuje. Jak twierdzi Henryk Seweryniak, cuda są szczególnym narzędziem Boga, który poprzez swoje nadzwyczajne działanie włącza stworzoną rzeczywistość w swój plan zbawienia człowieka⁶⁷. Niektórzy teologowie próbują promować cuda jako efekt wykorzystania nierozpoznanych praw przyrody, co potwierdzałoby działanie Boga według modelu nieinterwencyjnego. Byłby to swoistego rodzaju ukłon w kierunku oświeceniowej deistycznej wizji Boga-Stworzyciela, który nie ingeruje w stworzony świat⁶⁸. Przemysław Artemiuk, badając relację pomiędzy wiarą a rozumem, twierdzi, że chrześcijańska myśl broniąca podstaw wiary oparta jest na racjonalności: na początku systematyzowała argumenty uzasadniające sens wiary, a współcześnie stara się ukazywać harmonię pomiędzy rozumem a wiarą w perspektywie chrystologicznej i eklezjalnej, ponieważ występuje w obronie człowieka i cywilizacji⁶⁹. Wiara w zmartwychwstanie Jezusa jest na gruncie intelektualnym możliwa, logiczna i historycznie wystarczająco uzasadniona, a wiara nie zaprzecza rozumowi (nie jest wobec niego w opozycji), lecz otwiera na sensowne odpowiedzi dotyczące spraw ostatecznych, które są poza zasięgiem metodologii empirycznej⁷⁰. Racjonalność jest od zawsze obecna w chrześcijaństwie, ponieważ umożliwia człowiekowi zadawanie sensownych pytań o sprawy ostateczne. Racjonalność jest konstytutywna dla ludzkiej tożsamości, dlatego należy bronić rozumu jako narzędzia nie tyle poznawania świata materialnego, co ścieżki rozpoznania pełni ludzkiej egzystencji⁷¹.

Marian Rusecki i Jacenty Mastej przyjmują, że we współczesnej teologii fundamentalnej odchodzi się od postrzegania cudów jako uzewewnętrznianych dowodów na rzecz rzeczywistości nadprzyrodzonej. Ich zdaniem należy cuda widzieć w perspektywie znaku nawiązującego do Objawienia w wymiarze chrystologicznym, soterycznym i eklezjotwórczym, a w tym wszystkim wiarotwórczym. Prawa natury są integralne

⁶⁷ Seweryniak, *Semantyka*, s. 98–99.

⁶⁸ Sporniak, *Polska stała się*.

⁶⁹ P. Artemiuk, *W obronie spraw najważniejszych: Szkice o apologii*, Poznań 2019, s. 9–12.

⁷⁰ Tenże, *Obrona chrześcijaństwa dzisiaj: kierunki i metody współczesnej apologetyki*, „Warszawskie Studia Teologiczne”, 24(2021), nr 2, s. 8, 10, 14; tenże, *Odcienie współczesnej apologetyki*, STV, 2022, nr 23(1), s. 301–302.

⁷¹ Tenże, *The new apologia: A definition and its characteristics*, „Roczniki Teologii Katolickiej”, 18(2019), s. 68.

z Bożym planem i są wprzęgnięte w Boże działania wobec człowieka⁷². Rusecki dodaje, że cuda są znakami epifanijnymi łączącymi wymiar historyczny (nawiązanie do wydarzeń związanych z Objawieniem) z nadprzyrodzonym. W ten sposób uniknie się niebezpieczeństwa naturalizmu przez pominięcie aspektu nadprzyrodzonego i mitologii, gdy pominie się wydarzenia historyczne. Takie podejście daje przestrzeń dla harmonii wiary i rozumu⁷³.

Seweryniak, odwołując się do znaczących postaci myśli chrześcijańskiej, jak Augustyn z Hippony czy Tomasz z Akwinu, rysuje pola tego, co naturalne i tego, co nadprzyrodzone. W świetle tego ujęcia rzeczywistość nadnaturalna jest szersza od tej badanej empirycznie. Ta ostatnia jest umiejscowiona w szerszej przestrzeni, będącej poza zasięgiem empirii. Niesymetryczność obydwu przedmiotów dociekań nie prowadzi do wzajemnego wykluczenia, ale widzenia ich jako komplementarnych i dających pole do udzielania odpowiedzi na pytania o sprawy fundamentalne dla życia człowieka⁷⁴.

5.3. Znaczenie dla wiary

Współczesna teologia podchodzi do cudów bez zbędnej nieśmiałości i obaw o ocenę empirystów, ponieważ nie zamierza wyjaśniać tego, w jaki sposób istnieje i działa rzeczywistość, ale próbuje pokazać, że cud jest zaproszeniem człowieka do wiary. Jeżeli zaś mowa o zaproszeniu, to jest w nim miejsce na wolność człowieka, który dokonuje niczym nieprzymuszonego wyboru⁷⁵. O ile wczesne apologie chrześcijaństwa zajmowały się uzasadnieniem wiarygodności zmartwychwstania, co miało znaczenie we wczesnych działaniach ewangelizacyjnych, o tyle współcześnie jej zabiegi nastawione są na wewnętrzne uzasadnienie (*ad intra*) sensu wiary⁷⁶. W tym kontekście nie omawia się konkretnych cudów, ale wskazuje się na intelektualne i duchowe bogactwo chrześcijaństwa oraz na jego wiarygodność⁷⁷.

⁷² M. Rusecki, J. Mastej, *Metodologia teologii fundamentalnej. Demonstratio christiana*, „Studia Nauk Teologicznych”, 2(2007), s. 101, 103–104.

⁷³ M. Rusecki, *Uzasadnianie wiarygodności chrześcijaństwa*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny”, 21(2013), nr 1, s. 41.

⁷⁴ H. Seweryniak, *Świadectwo i sens: Teologia fundamentalna*, Płock 2001, s. 280–281.

⁷⁵ *Czy istnieją dowody.*

⁷⁶ Artemiuk, *W obronie spraw*, s. 7–12.

⁷⁷ Tenże, *Obrona chrześcijaństwa dzisiaj*, s. 9–10.

Rusecki wskazuje, że cuda nie wymuszają wiary dowodami, ale uzasadniają jej wiarygodność i wspierają wolność człowieka, który staje wobec Tajemnicy⁷⁸. Artemiuk, przywołując biskupa Roberta Bartona (ur. 1959), dopowiada, że zmartwychwstanie Jezusa jawi się jako logiczna i historyczna konsekwencja wiarygodności: odpowiada potrzebom serca, inspirowanie wierzących i zaprasza niewierzących⁷⁹. Zaproszenie odbywa się poprzez cuda, które są znakami królestwa Bożego w sensie znaków zbawienia, a nie jakiegokolwiek politycznej manifestacji⁸⁰.

* * *

Mówienie o cudach we współczesnym Kościele katolickim jest w pełni zasadne, ponieważ są one postrzegane jako znaki nieustającej obecności Boga, manifestujące Jego miłość i moc w świecie. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako centralny i niepowtarzalny cud, stanowi fundament wiary chrześcijańskiej, potwierdzając realność Bożej interwencji oraz nadając sens innym cudom, takim jak uzdrowienia, cuda eucharystyczne czy kanonizacyjne. Te wydarzenia ukazują Bożą władzę nad śmiercią i naturą, będąc jednocześnie obietnicą życia wiecznego dla wierzących. Współczesne cuda, weryfikowane rygorystycznie przez Kościół, inspirować do pogłębienia wiary i zaufania w Boży plan, szczególnie w obliczu wyzwań współczesnego świata, takich jak sceptycyzm czy dominacja naturalistycznych paradygmatów naukowych.

Wierzący są zaproszeni do refleksji nad cudami jako znakami nadziei, które nie tylko wzmacniają ich relację z Bogiem, ale także zachęcają do aktywnego uczestnictwa w misji Kościoła, niosąc przesłanie zbawienia i Bożej miłości. W 2025 roku Kościół zatwierdził kolejne cuda eucharystyczne, takie jak w Vilakkannur w Indiach, gdzie hostia ukazała wizerunek Chrystusa, co – podobnie jak wydarzenia w Sokółce i Legnicy – przypomina o realnej obecności Chrystusa i zachęca do pogłębienia pobożności eucharystycznej w obliczu sceptycyzmu naukowego⁸¹.

Cuda eucharystyczne w Sokółce i Legnicy oraz kanonizacyjne związane z Janem Pawłem II potwierdzają, że mówienie o cudach pozostaje

⁷⁸ Rusecki, *Uzasadnianie wiarygodności*, s. 39–40.

⁷⁹ Artemiuk, *Odcienie współczesnej*, s. 299–300.

⁸⁰ Seweryniak, *Semantyka*, s. 96–100; tenże, *Świadectwo i sens*, s. 282–283.

⁸¹ Vatican News, *Watykan zatwierdził cud eucharystyczny w Indiach*, <https://www.VaticanNews.VA/pl/watykan/news/2025-06/watykan-zatwierdził-cud-eucharystyczny-w-indiach.html> [13.07.2025].

zasadne, inspirując wierzących do pogłębienia wiary. Podobnie kanonizacja bł. Carlo Acutisa, która się odbyła 7 września 2025 roku, oparta na cudownym uzdrowieniu z urazu mózgu młodej kobiety z Kostaryki, stanowi znak dla współczesnej młodzieży, pokazując, jak cuda adaptują się do wyzwań ery cyfrowej i sekularyzmu, inspirując do aktywnego świadectwa wiary w misji Kościoła⁸².

W kontekście wyzwań sekularyzmu i naturalizmu cuda pozostają aktualne, inspirując nie tylko wiarę, ale i interdyscyplinarne badania – np. monografię o cudach eucharystycznych w Polsce, gdzie dyskusje o istniejących zjawiskach (jak w Sokółce) podkreślają potrzebę dialogu między teologią a nauką. Wierzący są wezwani do aktywnego uczestnictwa w misji Kościoła, traktując cuda jako most między wiarą a rozumem, co otwiera drogę do nadziei zbawienia dla wszystkich.

THE PLACE OF MIRACLES IN THE CONTEMPORARY CHURCH

Keywords: Eucharist, faith, miracle, Resurrection, sign.

Abstract: The objective of the article is to evaluate the legitimacy of discussing miracles in the modern Catholic Church, with a particular focus on the resurrection of Jesus as the fundamental miracle. Theological analysis of biblical sources, the Catechism of the Catholic Church, theological literature, and examples of Eucharistic miracles (e.g., Sokółka, Legnica) and canonization miracles (e.g., healings through the intercession of John Paul II) are all part of the method. The findings suggest that miracles are defined as supernatural manifestations of God's power, which are intended to reveal divine glory, establish the Gospel, fortify faith, and encourage evangelization. Resurrection is a reference point for other miracles, emphasizing their salvific function. Modern perspectives acknowledge skepticism but promote the coexistence of faith and reason. Conclusions: miracles continue to be relevant as symbols of hope, fostering a more profound connection with God and the Church's mission in the face of secularism.

Sections: [Introduction] > 1. Definition of a miracle > 2. Objectives of miracles > 3. Resurrection as a fundamental miracle > 4. Continuation of miracles in the Church > 5. Theological perspectives of miracles > [Ending].

⁸² National Catholic Register, *Carlo Acutis to Be Canonized Sept. 7 With Pier Giorgio Frassati*, <https://www.NCRegister.Com/cna/carlo-acutis-to-be-canonized-sept-7-with-pier-giorgio-frassati> [13.07.2025].

BIBLIOGRAFIA

- Jan Paweł II, Apostolic constitution *Divinus perfectionis Magister*, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html [13.05.2025].
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 1994.
- Anozie C., The contemporary Catholic theology of miracles [Doctoral thesis, John Paul II Catholic University of Lublin], Lublin 2018.
- Artemiuk P., *W obronie spraw najważniejszych: Szkice o apologii*, Poznań 2019.
- Artemiuk P., *The new apologia: A definition and its characteristics*, „Roczniki Teologii Katolickiej”, 18(2019), s. 61–70.
- Artemiuk P., *Obrona chrześcijaństwa dzisiaj: kierunki i metody współczesnej apologetyki*, „Warszawskie Studia Teologiczne”, 24(2021), nr 2, s. 8–24.
- Artemiuk P., *Odcienie współczesnej apologetyki*, STV, 23(2022), nr 1, s. 299–318.
- Białous A., *Kolejny cud eucharystyczny w XXI wieku?! Dlaczego Bóg ponownie przypomina o swojej obecności?*, <https://pch24.pl/kolejny-cud-eucharystyczny-w-xxi-wieku-dlaczego-bog-ponownie-przypomina-o-swojej-obecnosci> [13.05.2025].
- Borkowski T., *Fakt zmartwychwstania Jezusa Chrystusa w 1 Liście do Koryntian*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 13–26.
- Bukowski M., *Rola cudów w procesie kanonizacyjnym*, „Studia Gdańskie”, 24(2009), s. 211–231.
- Contra Gentiles, *Jak fachowo rozpoznaje się cuda?*, <https://contragentiles.pl/czytelnia/nauka-a-religia/cuda-a-nauka/jak-fachowo-rozpoznaje-sie-cuda> [13.05.2025].
- Czy istnieją dowody na cuda świętych?*, <https://www.tridentina.pl/czy-istnieja-dowody-na-cuda-swietych> [13.05.2025].
- Grzemski K., *Wezwanie do wiary w Jezusa jako „zmartwychwstanie i życie” (J 11, 1–45)*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 47–60.
- Historyczna prawda zmartwychwstania Chrystusa*, <https://wsd.kielce.pl/historyczna-prawda-zmartwychwstania-chrystusa/#sdendnote25sym> [13.05.2025].
- Hryniewicz W., *Nadzieja zbawienia dla wszystkich: Od eschatologii lęku do eschatologii nadziei*, Warszawa 2004.
- Jacyna-Onyszkiewicz Z., Sobaniec-Łotowska M.E., Sulkowski S.T., Kakareko A., Rucki M., *Eucharystyczne trwanie z perspektywy nauk ścisłych*, TiCz, 43(2018), nr 3, s. 81–98.
- Jaworski M., *Cud eucharystyczny w Sokółce*, <https://e-civitas.pl/pl/kosciol/cud-eucharystyczny-w-sokolce> [13.05.2025].
- Kalniuk T., *Sokółka i Legnica jako przykłady nowych miejsc kultu religijnego we współczesnej Polsce. Prediagnoza etnologiczna*, TiCz, 59(2022), nr 3, s. 43–62.

- Katolicka Agencja Informacyjna, *Szczegóły cudu za wstawiennictwem papieża Polaka*, <https://www.ekai.pl/szczegoly-cudu-za-wstawiennictwem-papieza-polaka> [13.05.2025].
- Keener C.S., *Nadprzyrodzone działanie Boga we współczesnym świecie*, Kraków 2022.
- Kozera K., *Wiarygodność ewangelicznych perykop o zmartwychwstaniu Jezusa w refleksji Leo Stefczyka*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 91–114.
- Krawczyk M., *Nadzieja zbawienia i nadzieja zmartwychwstania jako zasadnicza treść nauki św. Pawła o paruzji w 1Tes 4, 13 – 5, 11 oraz 2Tes 1, 3 – 2, 12*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 27–46.
- Łażewski E., *Jak zostać świętym? Kryteria kanoniczne uznawania cudu*, <https://pl.aleteia.org/2017/05/26/jak-zostac-swietym-kryteria-kanoniczne-uznawania-cudu> [13.05.2025].
- Mares M., *St. Januarius' blood liquefies in Naples on his feast day*, <https://www.catholicnewsagency.com/news/259381/st-januarius-blood-liquefies-in-naples-on-his-feast-day> [13.05.2025].
- Mastej J., *Funkcje zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*, RT, 62(2015), nr 9, s. 77–100.
- Meier J.P., *The miracles of Jesus: Three basic questions for the historian*, „Dialogue: A Journal of Mormon Thought”, 29(1996), nr 1, s. 1–15.
- Nawalany O., *Te cuda wydarzyły się naprawdę? Nauka podaje inne wyjaśnienia*, <https://www.medonet.pl/zdrowie/wiadomosci,te-cuda-wydarzyly-sie-naprawde--nauka-podaje-inne-wyjasnienia,artykul,02259010.html> [13.05.2025].
- National Catholic Register, *Carlo Acutis to Be Canonized Sept. 7 With Pier Giorgio Frassati*, <https://www.ncregister.com/cna/carlo-acutis-to-be-canonized-sept-7-with-pier-giorgio-frassati> [13.07.2025].
- Osiem cudów eucharystycznych, które wydarzyły się w Polsce*, <https://misyjne.pl/8-cudow-eucharystycznych-ktore-wydarzyly-sie-w-polsce> [13.05.2025].
- Panasiuk K., *Ewolucja pojęcia cudu we współczesnej teologii fundamentalnej*, „Studia Bydgoskie”, 2(2008), s. 51–78.
- Plata Ł., *Rola cudu w teologii fundamentalnej po Soborze Watykańskim II. Refleksja na podstawie analizy wybranych podręczników akademickich*, TST, 41(2022), nr 1, s. 111–128.
- Potoczny M., *Objawienia prywatne: ich rola w życiu Kościoła i proces teologicznej weryfikacji*, StWł, 20(2018), s. 325–346.
- Prońko D., *Zmartwychwstały Jezus odpowiedzią na pragnienie człowieka*, w: *Zmartwychwstanie: Szkice biblijne i teologiczne*, red. T. Twardziłowski, Warszawa 2015, s. 115–130.
- Przybył P., *Czy zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jest faktem naukowym?*, TST, 36(2017), nr 2, s. 43–60.
- Ratzinger J., *Jezus z Nazaretu*, cz. 1: *Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*, Kraków 2007.

- Rusecki M., *Funkcje cudu*, Sandomierz 1997.
- Rusecki M., *Traktat o cudzie*, Lublin 2006.
- Rusecki M., *Uzasadnianie wiarygodności chrześcijaństwa*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny”, 21(2013), nr 1, s. 33–42.
- Rusecki M., Mastej J., *Metodologia teologii fundamentalnej. Demonstratio christiana*, „Studia Nauk Teologicznych”, 2(2007), s. 97–115.
- Rzepczak U., *Jak Kościół weryfikuje cuda?*, <https://stacja7.pl/wiara/jak-kosciol-weryfikuje-cuda> [13.05.2025].
- Seweryniak H., *Semantyka cudu*, ComP, 9(1989), nr 6(54), s. 93–100.
- Seweryniak H., *Świadectwo i sens: Teologia fundamentalna*, Płock 2001.
- Sokołowski P., *Nowa koncepcja zmartwychwstania? Uwagi krytyczne na marginesie książki Philipa Claytona i Stevena Knappa The Predicament of Belief. Science, Philosophy, Faith*, „Studia Nauk Teologicznych”, 6–7(2011–2012), s. 165–188.
- Spong J.S., *A New Christianity for a New World: Why Traditional Faith Is Dying and How a New Faith Is Being Born*, San Francisco 2004.
- Sporniak A., *Polska stała się światowym centrum naukowego badania cudów*, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/polska-stala-sie-swiatowym-centrum-naukowego-badania-cudow-187603> [13.05.2025].
- Tomczak R., *Współczesna interpretacja funkcji motywacyjnej cudów Jezusa*, CTh, 66(1996), nr 4, s. 61–90.
- Wielgosz K., *Od dogmatu do kerygmatu: Josepha Ratzingera/Benedykta XVI teologia głoszenia, ewangelizacji i misji* [Praca doktorska, Uniwersytet Śląski], Katowice 2019.
- Witness L., *The Church's teaching on miracles*, <https://catholiceducation.org/en/controversy/common-misconceptions/the-churchs-teaching-on-miracles.html> [13.05.2025].
- Wojciechowski T., *Z problematyki cudów*, ACr, 17(1986), s. 37–59.
- Vatican News, *Watykan zatwierdził cud eucharystyczny w Indiach*, <https://www.vaticannews.va/pl/watykan/news/2025-06/watykan-zatwierdzil-cud-eucharystyczny-w-indiach.html> [13.07.2025].